N:o 25.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse af 11 kap. 9, 24 och 38 §§ rättegångsbalken; gifven Stockholms slott den 26 januari 1912.

Under åberopande af bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå Riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om ändrad lydelse af 11 kap. 9, 24 och 38 §§ rättegångsbalken.

Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Gust. Sandström.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse af 11 kap. 9, 24 och 38 §§ rättegångsbalken.

Härigenom förordnas, att 11 kap. 9, 24 och 38 §§ rättegångsbalken skola erhålla följande ändrade lydelse:

9 §.

Vistas svaranden å ort utom riket, må delgifningen ske i enlighet med lagen å den utrikes orten.

Är svaranden veterligen ur riket faren utan att upplysning kunnat vinnas, hvar han sig uppehåller, och förekomma därjämte omständigheter, som gifva anledning antaga, att han håller sig undan eller att han har för afsikt att för framtiden bosätta sig i främmande land, varde stämningen införd i allmänna tidningarna tre gånger, minst fjorton dagar mellan hvarje gång. Därjämte skall, där svaranden inom riket har kändt hemvist, stämningen i hufvudskrift eller besannad afskrift fästas å hans husdörr och uppläsas för hans husfolk, om sådant finnes, samt, där han ej har sådant hemvist men äger fastighet inom riket, öfverlämnas till den, som förvaltar fastigheten.

Hvad ofvan i denna § stadgas skall icke äga tillämpning för det fall att svaranden hos rätten eller häradshöfdingen i den ort, där han är eller senast var i riket boende, anmält viss person, som äger att för honom stämning mottaga, eller anvisning å sådant ombud eljest kunnat erhållas.

Anmälan, hvarom nu sagts, må endast göras för viss tid, ej öfverstigande tre år; och skall anmälan, som sålunda sker, upptagas i förteckning, som å landet föres af häradshöfdingen och i stad af rätten.

24 §.

Delgifves stämning enligt stadgandet i 9 § andra stycket, skall hvad där om delgifningen är föreskrifvet vara till fullo verkställdt sist å etthundratjugonde dagen före inställelsedagen.

38 §.

Intyg af två stämningsmän, emot hvilka ej förekommer jäf, som om vittnen är stadgadt, gälle såsom fullt bevis att delgifning blifvit så verkställd, som intyget innehåller. Enahanda vitsord tillkomme intyg, som meddelats af kronofogde, stadsfogde, länsman eller notarius publicus eller af svensk konsul eller vid svenskt konsulat anställd tjänsteman, så ock intyg af fjärdingsman, då han verkställt delgifningen efter förmans uppdrag. Skriftligt erkännande om delgifning vare ock, där det är genom intyg af en ojäfvig stämningsman bestyrkt, ansedt såsom fullt bevis om delgifningen.

Intyg, att delgifning å utrikes ort skett, skall ock, där intygsgifvarens behörighet styrkes af svensk eller här i riket anställd diplomatisk eller konsulär tjänsteman, gälla såsom fullt bevis att delgifning verkställts så, som intyget innehåller.

Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott fredagen den 24 mars 1911.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve TAUBE,
Statsråden: PETERSSON,
HEDERSTIERNA,
SWARTZ,
grefve HAMILTON,
MALM,
LINDSTRÖM,
NYLANDER,
VON SYDOW,
von KRUSENSTIERNA.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Petersson anförde:

»Beträffande delgifning af stämning, då den, som stämmas skall, vistas utom riket, känner vår lag inga andra särskilda bestämmelser än de, som återfinnas i 11 kap. 9 § rättegångsbalken. För tillämplighet af dessa bestämmelser erfordras emellertid, bland annat, dels att upplysning ej kunnat vinnas hvar svaranden utom riket sig uppehåller, och dels att omständigheter förekomma, som gifva anledning antaga, att svaranden håller sig undan eller att han har för afsikt att för framtiden bosätta sig i främmande land. Saknas någon af dessa förutsättningar, kan det i nämnda lagrum stadgade sättet för delgifning — kungörelse i allmänna tidningarna — icke tillämpas, utan måste stämningen, på sätt i 7 § af samma kapitel och balk stadgas, delgifvas

svaranden medelst handlingens öfverlämnande i hufvudskrift eller besannad afskrift, en föreskrift, som väl ock alltid måste tillämpas beträffande delgifning af stämning med svensk eller utländsk undersåte, som är bosatt utom riket; ty ordalagen i 9 § synas gifva vid handen, att den har tillämplighet allenast å den, som är bosatt här i riket och reser utomlands. Till underlättnad af berörda föreskrifts fullgörande utom riket har stadgats dels i 20 § 11 kap. rättegångsbalken, att käranden äger i utrikesdepartementet påkalla biträde med stämningens delgifning, och dels i 38 § samma kapitel och balk, att intyg om stämnings delgifning, meddeladt af svensk konsul eller af tjänsteman, anställd vid svenskt konsulat, skall gälla såsom fullt bevis, att delgifning blifvit så verkställd, som intyget innehåller.

I trots af sistberörda stadganden hafva emellertid åtskilliga så godt som oöfverstigliga svårigheter mött mot tillämpligheten utomlands af föreskriften i 7 § 11 kap. rättegångsbalken. Så hafva ett par stater bestämdt vägrat tillåta svensk konsul eller vid svenskt konsulat anställd tjänsteman att delgifva stämning inom dess område utom för det fall, att fråga är om delgifning, utan användande af tvångsmedel, med svensk undersåte. Vidare kan ju sagda föreskrift icke komma till användning i fall, då den, som skall stämmas, är bosatt utomlands och ej kan anträffas, vare sig detta beror på att han håller sig undan eller af någon annan orsak.

För att helt undanröja dessa svårigheter, öfver hvilka många klagomål försports, synes mig icke återstå annan utväg än att — i öfverensstämmelse med hvad på motsvarande rättsområde utomlands är allmänt gällande — här i riket såsom giltig godtaga delgifning af stämning, som skett i enlighet med reglerna i det land, där delgifningen ägt rum. Utväg att praktiskt genomföra denna princip föreligger genom den i Haag den 17 juli 1905 afslutade och den 21 april 1909 för Sveriges del ratificerade konventionen angående vissa till civilprocessen hörande ämnen af internationell natur. Enligt artikel 1 hafva de fördragsslutande staterna (de flesta europeiska) förbundit sig att, då framställning om delgifning göres af konsul för den stat, å hvars sida delgifningen önskas, hos myndighet, som angifves af den stat, där begäran framställes, låta efterkomma denna begäran. Enligt artikel 3 skall den anmodade myndigheten, såvidt önskan härom uttalats i den gjorda framställningen, låta delgifva handlingen i den form, som för verkställighet af liknande delgifning är föreskrifven af lagstiftningen i den stat, myndigheten tillhör, eller i en särskild form, såvidt den icke strider mot samma lagstiftning.

Det kunde nu ifrågasättas, huruvida man icke här i riket med stöd af konventionens artikel 3 borde för att godkänna delgifning af stämning, verkställd i utländsk stat, fordra, att stämningen i hufvudskrift eller besannad afskrift öfverlämnades till svaranden, en form för stämnings delgifvande, som enligt de flesta staters lagstiftning torde vara den, som i första hand ifrågakommer. Men stämningen skulle ju då ej kunna behörigen delgifvas den i utlandet bosatte svaranden, när han ej kunde anträffas; och att för sistberörda fall i lagen angifva någon viss stämningsform, som borde i utlandet iakttagas, låter sig icke göra, då sättet för stämnings delgifvande i händelse svaranden ej kan anträffas är i de olika staterna särdeles skiftande. Vid sådant förhållande kan jag icke finna annan utväg att öfverkomma alla svårigheter än den att alltid hålla för gill delgifning af stämning, som verkställts enligt de bestämmelser, hvilka gälla i det land, där delgifningen skett; och torde ett stadgande i sådan riktning införas i 20 § af 11 kap. rättegångsbalken. Härigenom komma visserligen att här i riket godkännas äfven sådana sätt för delgifning utomlands som stämnings delgifvande genom posten, dess öfverlämnande till någon af svarandens husfolk eller husets portvakt eller någon granne, därest svaranden ej anträffas, äfvensom andra därmed jämförliga sätt. Men häremot torde icke möta några afgörande betänkligheter, framför allt icke ur svarandens synpunkt, då denne ju ej gärna kan begära att gentemot honom skall tillämpas något mera tillförlitligt sätt för stämnings delgifvande än det, som kommer till användning, då fråga är om delgifvande af stämning, utfärdad af myndighet i det land, där han vistas.

Det ifrågasatta stadgandet bör dock icke äga tillämpning, då fråga är om delgifning af stämning i brottmål, däri talan om ansvar föres. I sådant fall lärer man ej kunna eftergifva fordran, att stämningen skall i hufvudskrift eller besannad afskrift öfverlämnas till svaranden, och därest utländsk myndighet — såsom uppgifves i regel vara fallet — ställer sig tillmötesgående gentemot framställning om delgifning af stämning i brottmål, bör, då fråga är om delgifning af stämning i brottmål, däri talan om ansvar föres, alltid hos den utländska myndigheten begäras, att delgifningen sker medelst stämningens öfverlämnande till svaranden i hufvudskrift eller besannad afskrift, äfven om däraf skulle blifva följden, att stämningen icke kommer att kunna delgifvas.

Vidare torde här i riket bosatt person, som reser utomlands, böra beredas en utväg att utan åsidosättande af kärandens intresse undandraga

sig skyldigheten att underkasta sig de regler om stämnings delgifning, som gälla i det land, där han kommer att vistas, och som måhända ur synpunkten af svarandens intresse att verkligen få del af stämningens innehåll te sig mindre tillförlitliga i jämförelse med motsvarande regler enligt svensk lag; och en sådan utväg, som tillika innebär en afsevärd förmån för käranden, kan beredas svaranden på sådant sätt, att omförmälda regler förklaras icke gälla i fall, att svaranden hos rätten eller häradshöfdingen i den ort, där han senast varit bosatt, anmält viss person, som äger att för honom mottaga stämning, eller anvisning å sådant ombud eljest kunnat erhållas.

För att emellertid ofvannämnda princip om giltighet af stämnings delgifning, verkställd enligt reglerna i det land, där delgifningen skett, skall medföra något praktiskt resultat erfordras ock, att intyg, utfärdadt af någon, som enligt det främmande landets lag är behörig att med laga verkan verkställa delgifning, godtages såsom fullt bevis därom, att delgifningen verkställts så, som intyget innehåller, under förutsättning gifvetvis, att intygsutgifvarens behörighet blifvit på ett betryggande sätt styrkt, exempelvis af svensk eller här i riket anställd diplomatisk eller konsulär tjänsteman. I anslutning till omförmälda konventions artikel 5, enligt hvilken såsom bevis om delgifning skall gälla intyg af den utländska myndighet, hos hvilken begäran om delgifning gjorts, utvisande, att delgifning ägt rum, formen, under hvilken den skett, samt dagen för delgifningen, lärer ock sådant intyg om delgifning, som i sagda artikel afses, böra tillerkännas verkan af fullt bevis om delgifningen, såframt myndighetens behörighet att meddela intyget styrkes på sätt förut nämnts. Bestämmelse, hvarigenom åt båda, nu omförmälda intyg tillerkännes verkan af fullt bevis, torde därför införas i 38 § 11 kap. rättegångsbalken; och erinras, att sådan bestämmelses införande i sagda lagrum medför, att jämlikt 27 kap. 6 § och 30 kap. 28 § rättegångsbalken intyg om besvärshandlingars öfverlämnande i hufvudskrift eller besannad afskrift till part å utrikes ort kommer att tillerkännas vitsord, därest intyget är sådant, som i den ifrågasatta tilläggsbestämmelsen till 38 § sägs.

I fall, då stämning skall delgifvas stärbhus eller konkursbo eller bolag, förening, kommun eller annan samfällighet eller stiftelse eller annan sådan inrättning, finnas bestämmelser meddelade i 11, 14, 15—19 §§ 11 kap. rättegångsbalken. Dessa afse emellertid svenska förhållanden och innehålla eller hvila på särskilda regler, som endast undantagsvis återfinnas i utländsk lagstiftning; de kunna följaktligen ej tillämpas beträffande stämnings delgifvande med utländska stärbhus,

konkursbo eller juridiska personer. Men med afseende å delgifning med sådan svarande torde redan nu af allmänna rättsgrundsatser följa, att lagen i det främmande landet länder till efterrättelse beträffande frågan med hvem stämning må delgifvas, hvarför uttryckligt lagstadgande härom icke torde vara erforderligt.

I öfverensstämmelse med de af mig nu uttalade åsikter har jag låtit inom justitiedepartementet utarbeta förslag till *lag om ändrad lydelse af 11 kap. 20, 32, 34 och 38 §§ rättegångsbalken.*»

Departementschefen uppläste härefter nämnda, vid detta protokoll fogade lagförslag samt hemställde, att öfver detsamma lagrådets utlåtande måtte, för det ändamål § 87 regeringsformen omförmäler, genom utdrag af protokollet inhämtas.

Till denna af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen i nåder lämna bifall.

Ur protokollet
W. Aschan.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse af 11 kap. 20, 32, 34 och 38 §§ rättegångsbalken.

Härigenom förordnas, att 11 kap. 20, 32, 34 och 38 §§ rättegångsbalken skola erhålla följande ändrade lydelse:

20 §.

Vistas den, som stämmas skall, å ort utom riket, och har han ej, där han äger sitt hemvist här i riket, hos rätten eller häradshöfdingen i den ort, å hvilken han senast varit boende, anmält viss person, som äger att för honom stämning mottaga, eller anvisning å sådant ombud eljest kunnat erhållas, må delgifning ske i enlighet med lagen å den utrikes orten.

Biträde med delgifning af stämning utom riket må af käranden påkallas hos utrikesdepartementet; dock varde kostnad, som för ändamålet pröfvas nödig, af käranden förskjuten.

32 §.

Varder ej stämning delgifven på sätt i 7 till och med 20 §§ för hvarje fall sägs, vare den, där invändning göres eller svaranden från rätten uteblifver, utan verkan.

Är stämning delgifven efter ty nyss är sagdt, men har delgifningen icke skett i rätt tid före inställelsedagen, varde, där ej svaranden å den dag i svaromål ingår, målet utsatt till annan dag sålunda, att svaranden den honom tillkommande stämningstid tillgodonjuter.

Har svaranden ej varit vid rätten tillstädes, åligge käranden att, på sätt och inom tid, som för stämnings delgifning gäller, delgifva svaranden rättens beslut. Försummar käranden det, vare käromålet förfallet.

34 §.

Vill i brottmål någon vid underrätt väcka talan om ansvar mot den, som för det brott ej är häktad, låte honom till rätten stämmas, och gälle därvid hvad angående stämning i tvistemål är i 2 till och med 8 §§ samt i 20 § andra stycket stadgadt, dock att allmän åklagare är utan särskildt förordnande berättigad att utfärda stämning å den han tilltala vill.

Stämningen varde svaranden delgifven så tidigt, att han å förelagd dag kan för rätten sig inställa.

Ej vare i mål, som denna paragraf afser, stämning nödig, där man vill vid rätten väcka talan mot någon, som själf är där tillstädes. Menar någon, som tilltalad blifvit, att åtalet är utan skäl anställdt, och vill han förty i målet yrka ansvar eller skadestånd, må det ske utan stämning, jämväl då vederparten är genom ombud tillstädes.

38 §.

Intyg af två stämningsmän, emot hvilka ej förekommer jäf, som om vittnen är stadgadt, gälle såsom fullt bevis att delgifning blifvit så verkställd, som intyget innehåller. Enahanda vitsord tillkomme intyg, som meddelats af kronofogde, stadsfogde, länsman eller notarius publicus eller af svensk konsul eller vid svenskt konsulat anställd tjänsteman, så ock intyg af fjärdingsman, då han verkställt delgifningen efter förmans uppdrag. Skriftligt erkännande om delgifning vare ock, där det är genom intyg af en ojäfvig stämningsman bestyrkt, ansedt såsom fullt bevis om delgifningen.

Intyg, att delgifning å utrikes ort skett, skall ock, där intygsgifvarens behörighet styrkes af svensk eller här i riket anställd diplomatisk eller konsulär tjänsteman, gälla såsom fullt bevis att delgifning verkställts så, som intyget innehåller.

Utdrag af protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd tisdagen den 25 april 1911.

Närvarande:

Justitieråden SUNDBERG,
BORGSTRÖM,
SKARSTEDT,
Regeringsrådet ERNBERG.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 24 mars 1911, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle inhämtas öfver ett inom justitiedepartementet utarbetadt förslag till lag om ändrad lydelse af 11 kap. 20, 32, 34 och 38 §§ rättegångsbalken.

Förslaget, som finnes bilagdt detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits af tillförordnade byråchefen för lagärenden Einar Bergelmer; och blef detsamma nu företaget till slutlig behandling.

Justitieråden *Sundberg* och *Borgström* förenade sig om följande yttrande:

Med förslaget afses — bortsedt från det föreslagna tillägget i 38 § — att beträffande andra mål än brottmål, däri talan föres om ansvar, införa bestämmelse därom att, för den händelse svaranden vistas å utrikes ort, delgifning i allmänhet må ske i enlighet med lagen å den utrikes orten. Delgifning skulle följaktligen kunna komma att godkännas äfven om stämningen icke blifvit i hufvudskrift eller besannad afskrift öfverlämnad till svaranden; och förslaget innebär närmast att för däri afsedda fall stadga undantag från det enligt 7 § i 11 kap. rättegångsbalken föreskrifna sätt för delgifvande af stämning. Den

plats i kapitlet det nya stadgandet erhållit kan emellertid lätteligen ingifva tanke på att med förslaget afses att åstadkomma ändring jämväl i 11—19 §§ af kapitlet, så mycket hellre som i förslaget icke bibehållits det uti 20 § enligt dess nu gällande lydelse förekommande uttrycket »den, hvilken stämningen delgifvas skall». Till undanröjande af hvarje missförstånd därutinnan torde det nya stadgandet i kapitlet böra erhålla plats i sammanhang med de i 9 och 10 §§ intagna undantag från 7 §. Stadgandet synes lämpligen kunna intagas i 9 §, särskildt med hänsyn därtill att nuvarande andra stycket i samma § uppenbarligen bör vinna tillämpning jämväl beträffande den i förslaget ifrågasatta anmälan. Häraf föranledes visserligen en redaktionsförändring i 24 §; men i stället kunna 20, 32 och 34 §§ lämnas orubbade, liksom ock undvikes en eljest erforderlig jämkning af 36 § i öfverensstämmelse med hvad förslaget beträffande 34 § innehåller.

Från ofvan angifna hufvudregel i förslaget göres undantag för det fall, att svaranden, där han äger sitt hemvist här i riket, hos rätten eller häradshöfdingen i den ort, å hvilken han senast varit boende, anmält viss person, som äger att för honom mottaga stämning, eller anvisning å sådant ombud eljest kunnat erhållas.

Att den, som icke någonsin haft hemvist här i riket, icke genom att göra anmälan om ombud kan bereda sig här afsedd förmån är utan vidare klart; men att, såsom i förslaget skett, såsom förutsättning för tillämpning af ifrågavarande bestämmelse uppställa den fordran, att svaranden vid den tidpunkt, då delgifning ifrågakommer, fortfarande äger hemvist här i landet, synes innebära en onödig stränghet. Det förefaller, särskildt vid en jämförelse med innehållet i 9 §, tillräckligt, att svaranden vid tidpunkten för sin anmälan äger eller före afresa från riket ägt sådant hemvist.

Vidare lämnar stadgandets affattning stöd för den, enligt hvad som framgår af departementschefens yttrande ej afsedda, tolkning att äfven den, som ej någonsin ägt hemvist här i landet, skulle genom att ställa ombud, som hade att för honom mottaga stämning, kunna undgå tillämpning af förslagets föreskrifter om delgifvande af stämning, en tolkning, som måhända skulle åt stadgandet gifva en alltför vidsträckt innebörd. Någon jämkning af förslaget härutinnan synes fördenskull önskvärd.

Justitierådet *Skarstedt* anförde:

Enligt förslaget skall under vissa förutsättningar utrikes vistande person icke vara skyldig att underkasta sig de regler om stämnings

delgifning, som gälla i det land, där han vistas. Dessa förutsättningar synas vara, att personen i fråga när delgifning skall ske äger hemvist här i riket och antingen hos rätten eller häradshöfdingen i den ort, där han före utresan senast varit boende, gjorts anmälan om sådant ombud, som i den föreslagna 20 § afses, eller ock anvisning å dylikt ombud eljest kunnat erhållas. En utrikes vistande person, som på ena eller andra sättet ställt ombud för sig, skulle följaktligen enligt förslaget likväl icke få åberopa sig härå, såvida han vid den tidpunkt, då stämning ifrågakommer, upphört att hafva hemvist här i riket.

Hvad först beträffar det fall, att svaranden hos vederbörande domstol eller häradshöfding gjort anmälan om behörigt ombud, kan det vara tvifvelaktigt, huruvida angifna förändring med afseende å hemvistet nödvändigt bör medföra nämnda verkan. Härigenom beröfvar man t. ex. i händelse af emigration den utflyttade den obestridliga förmånen att, fastän han icke längre har hemvist i Sverige, likväl kunna påfordra att blifva stämd genom af honom hos domstolen eller häradshöfdingen anmäldt ombud; särskildt med hänsyn till blifvande arfstvister kunde en dylik förmån vara af stort värde. Å andra sidan möter det stora betänkligheter att medgifva utflyttad person ifrågavarande förmån utan hvarje begränsning till tiden. Det måste anses föga tillfredsställande att den, som åratal efter utflyttningen har att stämma den utflyttade till svensk domstol, skall, vid äfventyr af rättsförlust, vara tvungen att, sedan måhända tiden för utflyttningen fallit i glömska, efterforska, huruvida en ännu gällande anmälan af ifrågavarande beskaffenhet möjligen blifvit gjord. Och att i lag fastställa någon begränsning med afseende å tiden, under hvilken anmälningen skulle gälla, låter sig näppeligen göra. Det vill synas, som om öfvervägande skäl tala för att man i förevarande hänseende bör stanna vid förslagets ståndpunkt; att för det i 9 § af 11 kap. rättegångsbalken afsedda fall lagstiftningen måhända intagit en annan ståndpunkt, synes icke vara ett afgörande hinder häremot, då det lärer kunna förväntas, att det nu föreslagna stadgandet om anmälan skulle komma att få större praktisk betydelse än motsvarande stadgande i nämnda lagrum, och då för öfrigt i betraktande af det där medgifna, särdeles otillfredsställande delgifningssättet — kungörande i Post- och inrikes tidningar — en olikhet i nu förevarande hänseende mellan sagda lagrum och det föreslagna första stycket af 20 § låter sig väl försvara.

Beträffande åter den händelse, att den utrikes vistande personen annorledes än genom så beskaffad anmälan, som nyss sagts, ställt ombud för sig, synes förslagets ofvan angifna ståndpunkt så mycket mindre

hafva skäl för sig, som det med fog kan ifrågasättas, huruvida icke härutinnan bör lämnas rum för ifrågavarande förmån utan all hänsyn till hemvistet. Det bör icke lämnas ur sikte, att med det såväl i 9 § af förevarande kapitel som i förslaget använda uttrycket »eller anvisning å sådant ombud eljest kunnat erhållas» icke gärna kan afses annat eller mera än att käranden erhållit kännedom om ombudsmannaskapet under sådana förhållanden, att han icke rimligen får lämna detsamma obeaktadt. Men är detta riktigt, synes det beträffande frågan, om käranden skall vara skyldig att hålla sig till ombudet för stämningens delgifning vara utan betydelse, om hufvudmannen vare sig vid tiden för stämningens delgifning har eller vid den tid, då ombudsmannaskapet gafs, hade hemvist här i riket. Att här uppställa fordran på dylikt hemvist synes hvarken vara påkalladt af behörig hänsyn till kärandens rätt eller ägnadt att tillgodose svarandens berättigade intresse. Om t. ex. en i utlandet numera bosatt svensk man tillfälligtvis varit på besök i Sverige och därunder inträffat något, som ger honom anledning att vänta käromål från viss persons sida, är det svårt att förstå, hvarför han skall vara förhindrad att inför nämnda person med bindande verkan för denne bemyndiga viss annan person att mottaga stämningen. Det kan erinras, att för de likartade fall, då öfverrätt förordnat, att besvärshandlingar skola tillställas klagandens vederpart, enahanda bestämmelse som den nu ifrågavarande är meddelad med afseende å, bland annat, den händelse att vederparten vistas å utrikes ort; och för dessa fall torde bestämmelsen gälla alldeles oafsedt i hvilket land vederparten har sitt hemvist (186 och 196 §§ utsökningslagen; 27 kap. 7 § och 30 kap. 28 § rättegångsbalken). På grund af det sagda föranlåtes jag att hemställa om ändring af förslaget i det syfte, jag nu angifvit.

Det i 36 § af förevarande kapitel upptagna stadgandet angående delgifning af domstols beslut hänför sig allenast till 8 samt 11—20 §§ i samma kapitel; att de i 7 samt 9 och 10 §§ meddelade reglerna angående själfva sättet för delgifning af stämning skola äga motsvarande tillämpning å domstols beslut, är icke utsagdt i 36 §. Men om, såsom i förslaget, denna § lämnas orubbad, skulle detta medföra, att hvad förslaget för visst fall stadgar om sättet för delgifning af stämning komme att för samma fall tillämpas jämväl i fråga om delgifning af domstols beslut. Då en dylik tillämpning hvarken kan anses åsyftad eller skäligen bör föreskrifvas, torde 36 § böra undergå erforderlig jämkning.

I öfrigt lämnar jag förslaget utan anmärkning.

Regeringsrådet *Ernberg* yttrade:

Jag instämmer med justitieråden Sundberg och Borgström förutom i hvad angår frågan om de förutsättningar, under hvilka en svarande bör tillerkännas rätt att undandraga sig i utlandet brukligt stämningssätt genom att annorledes än medelst anmälan hos rätten eller domaren ställa ombud för sig med uppdrag att för svaranden mottaga stämning, i hvilket hänseende jag förenar mig i den af justitierådet Skarstedt gjorda hemställan.

I öfrigt anser jag mig beträffande det föreliggande förslaget böra framställa följande erinringar.

Det till införande i 20 § föreslagna stadgandet afser, att i de fall att svaranden vistas å utrikes ort och 9 § icke är tillämplig, delgifning må ske i enlighet med bestämmelserna i utländsk lag. Detta torde, med den affattning stadgandet i förslaget erhållit, komma att innebära att äfven i händelse svaranden icke å den utländska ort, där han antagits uppehålla sig, anträffas men dock enligt hvad kändt är uppehåller sig inom det land, där han eftersökes, svaranden blir underkastad det stämningssätt, som för dylikt fall i detta land är gällande. Att så sker synes icke heller innefatta någon obillighet, därest svaranden är därstädes bosatt eller eljest där vistas utan att i Sverige hafva sitt hemvist eller där äga fastighet. Har han däremot sitt hemvist här i landet eller äger han där fastighet, synes till skydd för svaranden böra uppställas den fordran, att, jämte det delgifning i enlighet med den utländska lagen äger rum, enahanda förfarande i öfrigt vinner tillämpning, som under liknande omständigheter skall i de i 9 § omförmälda fall användas vid sidan af kungörelse i allmänna tidningarna, eller, i förra fallet, stämningens anbringande å svarandens husdörr och dess uppläsning för hans husfolk, om sådant finnes, och, i det senare, dess öfverlämnande till den, som förvaltar fastigheten. Ett sådant tillvägagångssätt synes särskildt äga skäl för sig beträffande den, som har kändt hemvist i Sverige, då det i fall, hvarom fråga är, måste anses mera befogadt att ålägga den, som vill göra ett anspråk gällande, att vidtaga sådan åtgärd, som nyss nämnts, än att — såsom förslaget jämväl för detta fall innebär — tillförbinda den, hvilken äfven mera tillfälligt, t. ex. för affärsresa, i studiesyfte, för hälsans vårdande eller annat dylikt ändamål, uppehåller sig i utlandet, att hos domaren eller rätten anmäla ombud, som under hans frånvaro äger mottaga stämning för honom, eller annorledes föranstalta om ställande af sådant ombud, vid äfventyr att eljest varda underkastad ett för honom tilläfventyrs helt och hållet obekant stämningssätt — eventuellt genom kungörande i utländsk tidning eller på annat tämligen

lösligt sätt — med däraf följande obehag och risker. Ett stadgande af ofvan angifven innebörd kan icke heller sägas på något sätt medföra ett obehörigt eftersättande af kärandens befogade intresse. Billigheten däraf framträder ock vid en närmare jämförelse med innehållet i 9 §, där ju till skydd för svaranden det nu ifrågasatta förfarandet är föreskrifvet icke blott för det fall, att svaranden kan antagas hafva för afsikt att för framtiden bosätta sig i främmande land, utan äfven i händelse omständigheter förekomma, som gifva anledning till antagande, att han håller sig undan för att undgå stämning.

På grund af hvad sålunda anförts hemställer jag, att stadgande i nu angifven riktning måtte i sammanhang jämväl med nu ifrågavarande bestämmelser i lagen införas.

Slutligen och då, enligt hvad af departementschefens yttrande framgår, det föreslagna tillägget till 38 § åsyftar, bland annat, det fall, att intyg meddelats af utländsk myndighet därom, att delgifning skett, samt angående formen för delgifningen, utan att därvid jämväl företes intyg af den eller dem, som verkställt delgifningen, men den för ifrågavarande stadgande valda redaktionen icke med full tydlighet återger denna dess mening och detsamma jämväl i öfrigt lider af oegentlighet i uttryckssättet, synes någon omarbetning däraf vara för större tydlighets vinnande önskvärd.

Ur protokollet
Erik Ölander.

Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott fredagen den 26 januari 1912.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern STAAFF,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve EHRENSVÄRD,
Statsråden: PETERSSON,
SCHOTTE,
BERG,
BERGSTRÖM,
friherre ADELSWÄRD,
PETRÉN,
STENSTRÖM,
LARSSON,
SANDSTRÖM.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Sandström anmälde lagrådets genom utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden den 24 mars 1911 infordrade utlåtande öfver upprättadt förslag till lag om ändrad lydelse af 11 kap. 20, 32, 34 och 38 §§ rättegångsbalken.

Efter att hafva redogjort för utlåtandets innehåll anförde föredraganden:

»Enligt det remitterade förslaget skulle endast den, som har hemvist här i riket, äga att genom anmälan af ombud hos rätten eller domaren hindra tillämpligheten af regeln om det utländska stämnings-

sättets begagnande. Lagrådets flesta ledamöter hafva däremot ansett sådan förmån böra tilläggas äfven den, som en gång haft hemvist i Sverige men sedermera bosatt sig utrikes. Hvilken ståndpunkt man än väljer kunna betänkligheter däremot göras gällande. Å ena sidan är otvifvelaktigt, att man med förslagets ståndpunkt onödigt mycket inskränker kretsen af de personer, som med fog böra kunna påfordra att blifva stämda genom af dem hos rätten eller domaren ställda ombud, men å andra sidan måste det, såsom af den skiljaktige ledamoten i lagrådet framhålles, anses föga tillfredsställande att den, som åratal efter utflyttningen har att stämma den utflyttade till svensk domstol, skall, vid äfventyr af rättsförlust, vara tvungen att efterforska, huruvida en ännu gällande anmälan af ifrågavarande beskaffenhet möjligen blifvit gjord.

Senast anförda betänklighet torde emellertid i väsentlig mån kunna minskas genom tilläggande af en bestämmelse därom att anmälan, hvarom nu är fråga, endast må göras för viss tid, som ej må öfverstiga exempelvis tre år. Då dessutom den af lagrådets pluralitet omfattade mening innebär, att regeln i förevarande hänseende skulle komma i öfverensstämmelse med motsvarande regel i 9 § af 11 kap. rättegångsbalken, har jag ansett pluralitetens mening böra följas, dock med det tillägg till stadgandet, att anmälan endast må göras för viss tid, icke öfverstigande tre år. Genom bestämmelsen att anmälan skall afse viss tid torde vara uttryckt, att ombuds behörighet icke får göras beroende exempelvis däraf att hufvudmannen vid tiden för delgifningen befinner sig utrikes. Att återkallelse af anmälan kan ske när som helst, är uppenbart.

Ställer man sig på denna ståndpunkt, synes ock lämpligare att, såsom jämväl inom lagrådet påyrkats, insätta ifrågavarande bestämmelse i 9 § än att bibehålla den i 20 §. Häraf torde åter följa, att ändring ej, såsom enligt förslaget, behöfver ske i 32 och 34 §§, hvaremot en redaktionsförändring i 24 § nödvändiggöres.

Hvad angår frågan om verkan däraf, att den utrikes vistande personen annorledes än genom anmälan, som nyss sagts, ställt ombud för sig, synes mig på skäl, som af två af lagrådets ledamöter anförts, vara riktigast att sådant ställande af ombud må äga verkan äfven i det fall att personen i fråga aldrig ägt hemvist i Sverige.

I enlighet med hvad jag nu anfört har jag låtit inom justitiedepartementet omarbeta förslaget.»

Föredraganden uppläste härefter det sålunda upprättade förslaget till lag om ändrad lydelse af 11 kap. 9, 24 och 38 §§ rättegångsbalken

samt hemställde, att detsamma måtte, jämlikt § 87 regeringsformen, genom nådig proposition föreläggas Riksdagen till antagande.

Till denna af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle till Riksdagen aflåtas nådig proposition af den lydelse bilagan vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet
Hjalmar Nyman.